

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 332/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Veronikou Nozar Jakubíkovou, advokátkou, Republiky 19, Žilina, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/144/2022 z 23. augusta 2023 v spojení s opravnými uzneseniami z 25. októbra 2023 a 4. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/144/2022 z 23. augusta 2023 v spojení s opravnými uzneseniami z 25. októbra 2023 a 4. decembra 2023. Navrhuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ale aj rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/146/2020 z 23. septembra 2021, rozsudok Okresného súdu Žilina sp. zn. 32C/5/2019 zo 16. júna 2020 a uznesenie notárky ako súdnej komisárky JUDr. Alexandry Vrlíkovej sp. zn. 15D 460/2014 z 19. decembra 2018 zrušiť a vec vrátiť notárke ako súdnej komisárke na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľ bol v konaní pred všeobecnými súdmi v postavení žalobcu v konaní o určenie neplatnosti závetu, ktoré sťažovateľ inicioval v súlade s povinnosťou, ktorá mu bola uložená v dedičskom konaní podľa § 194 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

3. Okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol z dôvodu, že sťažovateľ ako žalovaných neoznačil všetkých ostatných účastníkov dedičského konania, ktorí tvoria nútené spoločenstvo podľa § 78 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Okresný súd uviedol, že ak sa sporu nezúčastnia

všetci nerozluční spoločníci, žalobe nemožno vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 183/2009 z 30. mája 2011.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré odôvodnil tým, že ostatní dedičia sa nevyjadrili, či závet napádajú, a preto nemohla notárka len jemu uložiť povinnosť podať žalobu, ak nebola oboznámená s názorom ostatných dedičov. Tiež uviedol, že proti rozhodnutiu notárky sa nemohol ani odvolať a že okresný súd neoznačil právny predpis, na základe ktorého vyvodzoval, že ide o nútené spoločenstvo. Rovnako namietol nesprávny postup okresného súdu, ktorý mal podľa sťažovateľa postupovať podľa § 129 CSP a vyzvať ho na odstránenie neúplného podania.

5. Krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa s jeho argumentáciou o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, ak sťažovateľ ako žalobca neoznačil ako žalovaných všetkých ostatných účastníkov dedičského konania. Vo vzťahu k námietke, že okresný súd nepostupoval podľa § 129 CSP, uviedol, že rozsah poučovacej povinnosti podľa § 160 ods. 1 CSP je daný len vo vzťahu k procesným právam a povinnostiam. Keďže otázka vecnej legitímácie vyplýva z hmotného práva, nesprávne určenie okruhu strán v sporovom konaní nemôže súd odstrániť *ex offio* a nemôže o tomto nedostatku žalobcu poučiť, pretože v opačnom prípade by došlo k porušeniu práva žalovaného na rovnaké postavenie v spore, a teda aj práva na spravodlivý súdny proces.

6. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

7. Sťažovateľ, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zmätočné, že odvolací súd mal rozhodnúť uznesením, a nie rozsudkom, že mal byť zo strany súdu vyzvaný na odstránenie nedostatku žaloby podľa § 129 CSP týkajúcej sa pasívnej legitímácie žalovaných a že odvolací súd nerešpektoval právny názor dovolacieho súdu v rozhodnutí sp. zn. 7MCdo/7/2013 zo 17. júna 2014. Vo vzťahu k prípustnosti podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sťažovateľ uviedol (bod 3.2): „*Odvolací súd svojím nesprávnym procesným postupom v konaní č. k. 9Co/146/2020-166 a rozsudkom č. k. 9Co/146/2020-166 zo dňa 23. septembra 2021 sa nielenže odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu na postup v druhovo rovnakých veciach, čiže sa odchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a nerešpektoval navyše aj uznesenie dovolacieho súdu zo 17. júna 2014 č. k. 7MCdo/7/2013, čo samotné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolacím dôvodom, ale dovolací súd navyše znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).*“

8. Dovolací súd dovolanie odmietol. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je dostatočne a presvedčivo odôvodnené, čo aj konkretizoval v bode 19 napadnutého uznesenia. Vo vzťahu k vecnej legitímácii žalovaných poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/54/2017, ako aj na R 65/2003, podľa ktorého: „*Pre sporové konanie začaté na základe návrhu podaného odkázanými dedičmi (§ 175k ods. 2 O. s. p.) treba považovať všetkých účastníkov konanie o dedičstve za nerozlučných spoločníkov v zmysle § 91 ods. 2 O. s. p., a to ako na strane navrhovateľov, tak i na strane odporcov. Postavenie navrhovateľov je pritom určené obsahom rozhodnutia súdu v dedičskom konaní, takže ostatní dedičia musia v sporovom konaní vystupovať ako odporcovia, i keď v dedičskom konaní sa niektorí z nich k spornej otázke nestavali odmietavo, prípadne vystupovali*

pasívne, či ešte vôbec nevystupovali. Ak sa takého konania nezúčastnili všetci nerozluční spoločníci, nemôže súd návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie.“ Zároveň poukázal na následnú súdnu prax, ktorá korešponduje s vysloveným názorom (bod 22). Takisto sa stotožnil so záverom odvolacieho súdu, že nedostatok pasívnej vecnej legitímácie nie je nedostatok náležitostí žaloby, a preto súd nemôže postupovať podľa § 129 CSP, pričom poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/120/2009, ktoré tento názor podporuje. Dovolací súd ďalej uviedol, že išlo o meritórne rozhodnutie, preto súd správne rozhodol rozsudkom. Ak sťažovateľ v dovolaní namietal nedostatky uznesenia notárky, ktorým ho odkázala na podanie žaloby, toto mohol sťažovateľ namietat' v prípadnom odvolaní proti tomuto uzneseniu podľa § 69 a nasl. CMP, preto v tejto časti nešlo o dovolacie námietky proti rozhodnutiu odvolacieho súdu a dovolací súd sa nimi ani nemohol zaoberať. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolací súd uviedol, že v rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 7MCdo/7/2013, od ktorého vidí sťažovateľ odklon, ide o odlišnú skutkovú situáciu a toto rozhodnutie nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax pre prejednávany prípad, pretože v danej veci išlo o situáciu, kedy notárka neurčila niektorému dedičovi povinnosť podať žalobu o neplatnosť závetu, hoci tak urobiť mala, a z tohto dôvodu dovolací súd zrušil osvedčenie o dedičstve a vec vrátil notárke na nové konanie. Dovolací súd takisto konštatoval, že sťažovateľ v dovolaní nevymedzil právnu otázku, tak ako požaduje § 431 až 435 CSP, pritom len tak môže dovolací súd posúdiť, či išlo o otázku, od ktorej skutočne záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

9. Proti uzneseniu dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ vo svojej pomerne rozvláčajnej argumentácii nerozlišuje medzi jednotlivými namietanými rozhodnutiami všeobecných súdov a vo vzťahu ku všetkým formuluje rovnaké námietky. Primárne sa koncentruje na nesprávnosť právneho posúdenia a namieta, že súdy nezohľadnili to, že k pravosti závetu sa vyjadrili len traja z piatich dedičov v dedičskom konaní. Z tohto dôvodu považuje aj uznesenie notárky, ktorým bola len jemu uložená povinnosť podať žalobu, za nulitné. Vady postupu všeobecných súdov vidí v tom, že neaplikovali § 129 CSP a neposkytli mu primeranú lehotu na odstránenie nedostatkov žaloby, ktoré spočívali v nesprávne vymedzenom okruhu žalovaných, ako aj v tom, že podľa rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7MCdo/7/2013 by mala notárka získať názor všetkých dedičov na platnosť závetu a až následne mohla uložiť povinnosť niektorému z dedičov na podanie žaloby o určenie sporných skutočností. Sťažovateľ ďalej namieta, že okresný súd nesprávne rozhodol rozsudkom, čím porušil jeho procesné práva.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľ smeruje svoju ústavnú sťažnosť proti uzneseniu najvyššieho súdu (ako uvádza v záhlaví ústavnej sťažnosti), v petite ústavnej sťažnosti však žiada zrušiť aj rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu, ako aj uznesenie notárky, ktorým mu bola uložená povinnosť podať žalobu o neplatnosť závetu. Hoci je ústavná sťažnosť sťažovateľa v tomto smere nekonzistentná, aj prípadné výslovné napadnutie uznesenia notárky, rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu by nemohli viesť k ich preskúmaniu v rámci tejto ústavnej sťažnosti. Procesné pochybenia v miere porušenia práva na spravodlivé súdne konanie, nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí okresného a krajského súdu a nesprávnosť ich právneho posúdenia

sťažovateľ mohol a aj namietal v odvolaní proti rozsudku okresného súdu a v dovolaní proti rozsudku krajského súdu. Vo vzťahu k uzneseniu notárky sťažovateľ opravný prostriedok nevyužil. Krajský súd a rovnako aj najvyšší súd sa pri prejednaní využitých opravných prostriedkov jeho námietkami zaoberali a dospeli k ich nedôvodnosti. Právomoc krajského súdu vo vzťahu k rozsudku okresného súdu a právomoc najvyššieho súdu vo vzťahu k rozsudku krajského súdu preto vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k vadám týchto rozhodnutí, ktoré sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti. Predmetom preskúmania v konaní o ústavnej sťažnosti je len to, ako sa najvyšší súd vysporiadal s námietkami sťažovateľa, ktoré uvádzal v dovolaní.

11. Čo sa týka námietok porušenia práva na spravodlivý proces, ktoré sťažovateľ namietal podľa § 420 písm. f) CSP, možno konštatovať, že dovolací súd sa s námietkami sťažovateľa správne a ústavne konformne vysporiadal. Možno sa stotožniť so záverom dovolacieho súdu, že rozsudok krajského súdu je dostatočne odôvodnený, pretože dáva odpovede na všetky podstatné otázky v konaní, ako aj na odvolacie námietky. To, že sa s týmto právnym názorom sťažovateľ nestotožňuje, nezakladá vadu nedostatočného odôvodnenia.

12. Takisto je správny záver, že okruh žalovaných nebol vymedzený správne, v dôsledku čoho súd žalobu rozsudkom zamietol, pretože nešlo o nedostatok procesnej podmienky ani o nedostatok väd žaloby. Postup podľa § 129 CSP v tomto prípade teda nebol namieste. Uvedený postup je konštantne ustálený v súdnej praxi, na čo najvyšší súd v odôvodnení explicitne a konkrétne poukázal. V tomto kontexte možno len dodať, že sám sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukázal na to, že okresný súd na pojednávaní poukázal na nedostatok pasívnej vecnej legitímácie a vyzval žalobcu na odstránenie tohto nedostatku. Okresný súd teda ešte pred rozhodnutím vo veci samej poskytol sťažovateľovi príležitosť tento nedostatok zhojiť. Nebolo však jeho povinnosťou poskytnúť mu na to lehotu minimálne 10 dní v zmysle § 129 CSP, pretože nešlo o nedostatok náležitostí žaloby. Neoznačenie žalovaných, ktorých účasť na konaní je nevyhnutná podľa hmotného práva, znamená, že súd nemôže žalobe vo veci samej vyhovieť. V kontexte sporu sťažovateľa konštantne v súdnej praxi platí, že účastníkmi sporu, v ktorom sa rieši otázka platnosti závetu, musia byť všetci účastníci dedičského konania s tým, že pokiaľ nie sú na strane žalobcov, musia byť na strane žalovaných. Je pritom irelevantné, že niektorí dedičia platnosť alebo pravosť závetu nenamietali.

13. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa voči uzneseniu notárky, ktorým bola sťažovateľovi uložená povinnosť podať žalobu o určenie neplatnosti závetu, sťažovateľ mohol tieto námietky vzniesť v rámci odvolania proti tomuto uzneseniu podľa § 69 a nasl. CMP. Pokiaľ sťažovateľ tak neurobil, nemôže uznesenie napadnúť v tomto konaní ani v sporovom konaní pred všeobecnými súdmi, čo napokon správne konštatoval aj dovolací súd v napadnutom uznesení (bod 27).

14. Vo vzťahu k námietke, že súdy nepostupovali v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7MCdo/7/2013, treba prisvedčiť najvyššiemu súdu, že išlo o vec skutkovo odlišnú, v ktorej bolo osvedčenie o dedičstve zrušené z dôvodu, že notárka neodkázala pri spore o pravosť závetu niektorého z dedičov na podanie žaloby na súde. V konaní sťažovateľa však súdy analogickú právnu otázku neriešili, sťažovateľ bol odkázaný na podanie žaloby, avšak nesprávne vymedzil okruh žalovaných a nedostatok pasívnej vecnej legitímácie neodstránil, hoci bol naň na pojednávaní upozornený. Zároveň je potrebné dodať, že najvyšší súd v napadnutom uznesení vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP konštatoval, že právna otázka nebola

vymedzená tak, ako požaduje CSP, a preto ani nemohol posúdiť, či išlo o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a vecne sa ňou zaoberať. Z odôvodnenia uznesenia dovolacieho súdu (bod 3.2) sa skutočne javí, že vymedzenie právnej otázky nie je v súlade s § 432 – § 435 CSP, avšak sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nenamietal, že dovolací súd nesprávne vyhodnotil formuláciu právnej otázky, a preto sa ústavný súd ani touto otázkou nemohol zaoberať a preskúmať ju z pohľadu ochrany základných ľudských práv a slobôd.

15. Na základe uvedeného nemožno dospieť k záveru, že by uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa. Ústavná sťažnosť je preto zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu